

POSTANOWIENIE

Dnia 18 stycznia 2023 r.

Sąd Najwyższy w składzie:

SSN Paweł Księżak (przewodniczący)

SSN Elżbieta Karska (sprawozdawca)

SSN Krzysztof Wiak

w sprawie ze skargi E. K.

na naruszenie prawa strony do rozpoznania sprawy bez nieuzasadnionej zwłoki
w postępowaniu przed Sądem Apelacyjnym w Poznaniu w sprawie
o sygn. I ACa 374/21,

po rozpoznaniu na posiedzeniu niejawnym w Izbie Kontroli Nadzwyczajnej i Spraw
Publicznych w dniu 18 stycznia 2023 r.,

- 1. stwierdza, że w postępowaniu przed Sądem Apelacyjnym w Poznaniu w sprawie o sygn. akt I ACa 374/21 nastąpiła przewlekłość postępowania;**
- 2. przyznaje skarżącej E. K. od Skarbu Państwa – Sądu Apelacyjnego w Poznaniu sumę pieniężną w wysokości 2000 (dwóch tysięcy) złotych;**
- 3. nakazuje zwrócić ze Skarbu Państwa – Sądu Apelacyjnego w Poznaniu na rzecz skarżącej E. K. kwotę 200 zł (dwieście) złotych uiszczoną tytułem opłaty od skargi;**
- 4. zasądza od Skarbu Państwa – Sądu Apelacyjnego w Poznaniu na rzecz skarżącej E. K. kwotę 240 (dwieście czterdzieści) złotych tytułem kosztów zastępstwa procesowego w postępowaniu skargowym;**
- 5. oddala skargę w pozostałej części.**

UZASADNIENIE

Skargą z 14 września 2022 r. na naruszenie prawa strony do rozpoznania sprawy bez nieuzasadnionej zwłoki E. K. (dalej także: „Skarżąca”), zastępowana przez adwokata, wniosła o stwierdzenie przewlekłości postępowania prowadzonego przez Sąd Apelacyjny w Poznaniu w przedmiocie apelacji pełnomocnika Skarżącej od wyroku Sądu Okręgowego w Poznaniu XIV Wydział Cywilny z siedzibą w Pile z 22 lutego 2021 r. wydanego w sprawie XIV C 615/18 (pkt 1), o nakazanie Sądowi Apelacyjnemu w Poznaniu niezwłocznego podjęcia działań zmierzających do wydania rozstrzygnięcia w przedmiocie apelacji pełnomocnika Skarżącej od wyroku Sądu Okręgowego w Poznaniu XIV Wydział Cywilny z siedzibą w Pile z 22 lutego 2021 r. wydanego w sprawie XIV C 615/18 (pkt 2), o zasądzenie od Skarbu Państwa na rzecz Skarżącej kwoty 4000 zł (pkt 3), ewentualnie kwoty 2000 zł (pkt 4), o zasądzenie na rzecz Skarżącej kosztów postępowania z uwzględnieniem kosztów zastępstwa procesowego wedle norm przepisanych wraz z ustawowymi odsetkami za opóźnienie liczonymi od dnia uprawomocnienia się orzeczenia wydanego w sprawie do dnia zapłaty (pkt 5).

W uzasadnieniu skargi podniesiono, że 29 czerwca 2018 r. E. K. złożyła pozew o rozwód. W dniu 22 lutego 2021 r. Sąd Okręgowy w Poznaniu z siedzibą w Pile wydał wyrok i rozwiązał przez rozwód jej związek małżeński. W dniu 20 kwietnia 2021 r. pełnomocnik Skarżącej złożył apelację od przedmiotowego wyroku. Do dnia złożenia skargi na przewlekłość postępowania, tj. 14 września 2022 r., sprawa nie została rozstrzygnięta przez Sąd Apelacyjny w Poznaniu.

Jak wynika z akt sprawy oraz pism Przewodniczącego I Wydziału Cywilnego Sądu Apelacyjnego w Poznaniu i sędziego sprawozdawcy, akta sprawy Skarżącej wpłynęły do Sądu Apelacyjnego w Poznaniu 29 kwietnia 2021 r. W dniu 30 kwietnia 2021 r. wylosowany został sędzia referent. W dniu 20 września 2021 r. wydano zarządzenie o doręczeniu odpisu apelacji pełnomocnikowi pozwanego. Zarządzeniem z 16 listopada 2021 r. sprawę skierowano na posiedzenie niejawne. W dniu 23 września 2022 r. w sprawie I ACa 374/21 wydano orzeczenie, którym oddalono apelację Skarżącej.

Sąd Najwyższy zważył, co następuje:

Skarga na przewlekłość postępowania zasługiwała na częściowe uwzględnienie.

Zgodnie z art. 2 ust. 1 ustawy z dnia 17 czerwca 2004 r. o skardze na naruszenie prawa strony do rozpoznania sprawy w postępowaniu przygotowawczym prowadzonym lub nadzorowanym przez prokuratora i postępowaniu sądowym bez nieuzasadnionej zwłoki (tekst jedn. Dz.U. 2018, poz. 75 ze zm., dalej: „ustawa o skardze na przewlekłość postępowania”) strona może wnieść skargę o stwierdzenie, że w postępowaniu, którego skarga dotyczy, nastąpiło naruszenie jej prawa do rozpoznania sprawy bez nieuzasadnionej zwłoki, jeżeli postępowanie zmierzające do wydania rozstrzygnięcia kończącego postępowanie w sprawie trwa dłużej niż to konieczne dla wyjaśnienia istotnych okoliczności faktycznych i prawnych albo dłużej niż to konieczne do załatwienia sprawy egzekucyjnej lub innej dotyczącej wykonania orzeczenia sądowego (przewlekłość postępowania).

Zgodnie z art. 2 ust. 2 ustawy o skardze na przewlekłość postępowania, dla stwierdzenia, czy w sprawie doszło do przewlekłości postępowania, należy w szczególności ocenić terminowość i prawidłowość czynności podjętych przez Sąd w celu wydania rozstrzygnięcia kończącego postępowanie w sprawie albo czynności podjętych przez prokuratora prowadzącego lub nadzorującego postępowanie przygotowawcze w celu zakończenia postępowania przygotowawczego lub czynności podjętych przez sąd lub komornika sądowego w celu przeprowadzenia i zakończenia sprawy egzekucyjnej albo innej sprawy dotyczącej wykonania orzeczenia sądowego. Dokonując tej oceny, uwzględnia się łączny dotychczasowy czas postępowania od jego wszczęcia do chwili rozpoznania skargi, niezależnie od tego, na jakim etapie skarga została wniesiona, a także charakter sprawy, stopień faktycznej i prawnej jej zawichości, znaczenie dla strony, która wniosła skargę, rozstrzygniętych w niej zagadnień oraz zachowanie się stron, a w szczególności strony, która zarzuciła przewlekłość postępowania.

Utrwalone orzecznictwo Sądu Najwyższego wskazuje, że o przewlekłości postępowania apelacyjnego można zasadniczo mówić w przypadku bezczynności sądu drugiej instancji polegającej na niewyznaczeniu rozprawy apelacyjnej w ciągu

12 miesięcy od daty wpłynięcia apelacji (por. postanowienia Sądu Najwyższego: z 12 maja 2005 r., III SPP 96/05; z 16 marca 2006 r., III SPP 10/06; z 21 marca 2006 r., III SPP 13/06; z 18 maja 2016 r., III SPP 53/16; z 14 lipca 2016 r., III SPP 55/16; z 7 marca 2017 r., III SPP 6/17; z 21 lutego 2018 r., III SPP 3/18; z 13 grudnia 2018 r., I NSP 62/18; z 24 stycznia 2019 r., I NSP 87/18; z 27 marca 2019 r., I NSP 88/18; z 5 kwietnia 2022 r., I NSP 66/22; z 7 lipca 2022 r., I NSP 204/22; z 23 listopada 2022 r., I NSP 312/22). Nie oznacza to jednak, że w każdym przypadku, w którym przekroczony został okres 12 miesięcy, w czasie których nie wyznaczono terminu rozprawy, automatycznie następuje przewlekłość postępowania w rozumieniu ustawy. Ocena spełnienia obowiązku rozpoznania sprawy w rozsądnym terminie zależy od konkretnych okoliczności, a więc wymaga uwzględnienia wielu czynników wpływających na tok postępowania. Powyższe oznacza, że przewlekłość postępowania ocenia się w każdej sprawie w sposób indywidualny, z uwzględnieniem wymienionych okoliczności.

W orzecznictwie Sądu Najwyższego wskazuje się, że znaczny wpływ spraw, problemy kadrowe i obciążenie sędziów pracą pozostają bez wpływu na stwierdzenie przewlekłości postępowania w sprawie, w której wniesiono skargę (por. postanowienia Sądu Najwyższego z: 21 marca 2006 r., III SPP 13/06, 5 kwietnia 2022 r., I NSP 66/22, 7 lipca 2022 r., I NSP 204/22, z 23 listopada 2022 r., I NSP 312/22). Obciążenie pracą, ilość spraw oraz stan kadry orzeczniczej, co najwyżej prowadzić mogą do stwierdzenia, że przewlekłość postępowania w konkretnej sprawie nie jest wynikiem zaniedbań, czy też uchybień ze strony Sądu. Jednakże to na Państwie spoczywa obowiązek zorganizowania warunków należytego sprawowania władzy jurysdykcyjnej (por. postanowienie Sądu Najwyższego z 16 marca 2006 r., III SPP 10/06). W tym też kontekście – organizacyjnym – należy rozpoznawać argumenty zawarte w pismach Przewodniczącego Wydziału i sędziego referenta. Jakkolwiek przyczyniają się one do dezorganizacji i opóźnień w wyznaczaniu spraw, to wciąż pozostają bez wpływu na stwierdzenie przewlekłości postępowania w sprawie. Ostatecznie Sąd jako jednostka reprezentująca Skarb Państwa ponosi formalną odpowiedzialność za niewłaściwe wywiązywanie się przez Państwo z powyższego obowiązku.

Z akt sprawy wynika, że apelacja od wyroku Sądu I instancji wpłynęła do Sądu Apelacyjnego w Poznaniu 29 kwietnia 2021 r., a wyrok został wydany przez Sąd II instancji na posiedzeniu niejawnym 23 września 2022 r.

W świetle przytoczonego wyżej, utrwalonego orzecznictwa Sądu Najwyższego oraz okoliczności faktycznych sprawy, nie ulega wątpliwości, iż czas oczekiwania na rozpoznanie apelacji w analizowanej sprawie został przekroczony i wynosił ponad 12 miesięcy. Sąd Apelacyjny w Poznaniu od momentu wpływu akt wraz z apelacją, w zasadzie poza wylosowaniem sędziego referenta i doręczeniem odpisu apelacji nie podjął czynności zmierzających do jej merytorycznego rozpoznania. W ocenie Sądu Najwyższego w powyższych okolicznościach uzasadnione jest stwierdzenie przewlekłości postępowania w sprawie sygn. akt I ACa 374/21 Sądu Apelacyjnego w Poznaniu.

Konsekwencją stwierdzenia, że w postępowaniu przed Sądem Apelacyjnym w Poznaniu w sprawie I ACa 374/21 nastąpiła przewlekłość postępowania, jest obowiązek Sądu Najwyższego rozstrzygnięcia w przedmiocie żądania Skarżącej o zasądzenie na jej rzecz odpowiedniej sumy pieniężnej.

Orzekając o przyznaniu Skarżącej od Skarbu Państwa – Sądu Apelacyjnego w Poznaniu sumy pieniężnej w wysokości 2000 zł, Sąd Najwyższy uwzględnił, iż zgodnie z art. 12 ust. 4 ustawy o skardze na przewlekłość postępowania, minimalna wysokość sumy pieniężnej jaką należy zasądzić od Skarbu Państwa na rzecz Skarżącej wynosi 500 zł za każdy rok dotychczasowego trwania postępowania, niezależnie od tego, ilu etapów postępowania dotyczy stwierdzona przewlekłość. Ponieważ postępowanie w niniejszej sprawie przed Sądem I instancji rozpoczęło się w 2018 r., to za każde z czterech lat postępowania na rzecz Skarżącej od Skarbu Państwa – Sądu Apelacyjnego w Poznaniu należy zasądzić łącznie kwotę 2000 zł (co pozostaje w zgodzie z ustawowym zastrzeżeniem przyznania minimalnej odpowiedniej sumy pieniężnej w kwocie 2000 zł).

Jednocześnie Sąd Najwyższy nie znalazł podstaw do przyznania Skarżącej żądanej przez nią alternatywnie kwoty 4000 zł. Skarżąca nie uzasadniła w sposób przekonujący dlaczego domaga się zasądzenia akurat takiej kwoty, nie wykazała, iż opóźnienie w rozpoznaniu sprawy miało wpływ na jego życie. Zasądzana suma pieniężna w swej istocie ma na celu rekompensatę zaistnienia i skutków

przewlekłości postępowania, a nie poprawę bytu materialnego Skarżącej pozostającej w trudnej sytuacji ekonomicznej. Z tych względów, w ocenie Sądu Najwyższego, kwota 2000 zł rekompensuje zaistnienie i skutki przewlekłości postępowania.

Mając powyższe na względzie, Sąd Najwyższy na podstawie art. 12 ust. 2 i 4 ustawy o skardze na przewlekłość postępowania orzekł jak w pkt. I i II sentencji postanowienia. Na mocy art. 17 ust. 3 ustawy o skardze na przewlekłość postępowania orzekł jak w pkt. III sentencji postanowienia. O kosztach zastępstwa procesowego w postępowaniu skargowym orzeczono w oparciu art. 98 § 1 i 3 k.p.c. w zw. z art. 394¹ § 3 k.p.c. i w zw. z art. 8 ust. 2 ustawy o skardze na przewlekłość postępowania oraz § 14 ust. 3 rozporządzenia Ministra Sprawiedliwości z dnia 22 października 2015 r. w sprawie opłat za czynności adwokackie, Dz.U. 2015, poz. 1800 ze zm. (pkt IV sentencji postanowienia). Na zasadzie art. 12 ust. 1 ustawy o skardze na przewlekłość postępowania rozstrzygnięto jak w pkt. V sentencji postanowienia, uwzględniając fakt, że sprawa została już prawomocnie zakończona.